

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA [ATHANASIOS RANTOS]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 13. janvārī¹

Lieta C-525/20

Association France Nature Environnement
pret
Premier ministre,
Ministre de la Transition écologique et solidaire

(*Conseil d'État* (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīva 2000/60/EK – Sistēma Eiropas Savienības rīcībai ūdens resursu politikas jomā – 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts – Ar vidi saistītie mērķi virszemes ūdeņu jomā – Dalībvalstu pienākums neatļaut projektu, kas var izraisīt ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanos – Virszemes ūdens objekta stāvokļa “pasliktināšanās” jēdziens – Novērtēšanas kārtība – 4. panta 6. un 7. punkts – Atkāpes no ūdens kvalitātes pasliktināšanās aizlieguma – Nosacījumi – Programma vai projekts, kas ūdenstilpi ietekmē īslaicīgi isākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā

I. Ievads

1. Kā uzsvērts Direktīvas 2000/60/EK² 1. apsvērumā, “ūdens nav tāda prece kā jebkura cita, bet ir mantojums, kas jāaizsargā, jāaizstāv un pret kuru jāizturas kā pret mantojumu”. Globālās sasilšanas situācijā³ nepieciešamība nodrošināt Eiropas Savienībā šā kopējā labuma aizsardzību ir vēl jo svarīgāka.

2. Šajā direktīvā ir sniegts vispārējs ietvars, kurā Savienības, valstu un reģionu iestādes var noteikt iekļautu un saskaņotu politiku ūdens resursu jomā⁴. Šajā ziņā viens no minētās direktīvas mērķiem ir novērst visu virszemes ūdenstilpju kvalitātes pasliktināšanos Savienībā.

3. Pamatlieta ir saistīta ar to, ka Francijas Republikas premjerministrs ir izdevis dekrētu, saskaņā ar kuru, lai novērtētu programmu un administratīvo lēmumu saderību ar mērķi novērst ūdens resursu kvalitātes pasliktināšanos, “nav bijusi ņemta vērā īslaicīga ietekme isākā laika posmā bez

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV 2000, L 327, 1. lpp.).

³ Par globālās sasilšanas ietekmi skat. dokumentus, kuri saistīti ar Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (GIEC) ekspertu grupas sesto novērtējuma ziņojumu, kas tiks pabeigts 2022. gada septembrī un kas atrodams šajā interneta vietnē: <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/>.

⁴ Skat. pamatojuma izklāstu sākotnējā Priekšlikumā Padomes direktīvai, ar kuru nosaka sistēmu Kopienas darbībai ūdens resursu jomā, 7. lpp. (COM(97) 49, galīgā redakcija; OV 1997, C 184, 20. lpp.).

sekām ilgtermiņā”. *Association France Nature Environnement* cēla prasību *Conseil d’État* [Valsts padomē] (Francija) par pilnvaru pārsniegšanu, norādot, ka šī tiesību norma neatbilst Direktīvai 2000/60, kurā aizliegta jebkāda – pat īslaicīga – virszemes ūdenstilpju stāvokļa pasliktināšanās.

4. Tāpēc Tiesa ir aicināta pārbaudīt, vai šīs direktīvas 4. panta 1. punktā ir atļauts kompetentajam valsts iestādēm kādas īpašas programmas vai konkrēta projekta atļaujas procedūras laikā neņemt vērā īslaicīgu ietekmi īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā uz virszemes ūdens objekta stāvokli un – vajadzības gadījumā – ar kādiem nosacījumiem var piemērot atkāpes no ūdens objekta [stāvokļa] pasliktināšanās aizlieguma, kas paredzētas šā 4. panta 6. un 7. punktā.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

5. Atbilstīgi Direktīvas 2000/60 1., 25. un 33. apsvērumam:

“(1) Ūdens nav tāda prece kā jebkura cita, bet ir mantojums, kas jāaizsargā, jāaizstāv un pret kuru jāizturas kā pret mantojumu.

[..]

(25) Jānosaka kopējas ūdens stāvokļa definīcijas, ņemot vērā tā kvalitāti un, ja tas vajadzīgs vides aizsardzības nolūkā, ņemot vērā arī tā kvantitāti. Jānosaka vides aizsardzības mērķi, lai nodrošinātu to, ka visā Kopienā ir panākts labs virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu stāvoklis un ka Kopienas līmenī tiek novērsta ūdens resursu bojāšanās.

[..]

(33) Mērķis panākt labu ūdens resursu stāvokli ir jāasniedz katrā upes baseinā, saskaņojot pasākumus attiecībā uz tiem virszemes ūdeņiem un gruntsūdeņiem, kas pieder vienai ekoloģiskai, hidroloģiskai un hidroģeoloģiskai sistēmai.”

6. Šīs direktīvas 1. pantā “Mērķis” ir noteikts:

“Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt iekšējo virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un gruntsūdeņu aizsardzību, kas:

a) novērš turpmāku ūdens ekosistēmu stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā un nostiprina to, kā arī aizsargā sauszemes ekosistēmas un mitrzemes, kas tieši atkarīgas no ūdens ekosistēmām, ciktāl tas attiecas uz to vajadzībām pēc ūdens;

[..].”

7. Minētās direktīvas 2. pantā “Definīcijas” ir paredzēts:

“Šajā direktīvā izmanto turpmāk minētās definīcijas:

1. “Virszemes ūdeņi” ir iekšējie ūdeņi, izņemot gruntsūdeņus, pārejas ūdeņi un piekrastes ūdeņi, bet attiecībā uz to ķīmisko stāvokli – arī teritoriālie ūdeņi.

[..]

10. “Virszemes ūdens objekts” ir nošķirts un nozīmīgs virszemes ūdeņu elements, kā, piemēram, ezers, ūdenskrātuve, strauts, upe vai kanāls, vai strauta, upes vai kanāla daļa, pārejas ūdeņu vai piekrastes ūdeņu posms.

[..]”

8. Tās pašas direktīvas 4. pantā “Vides aizsardzības mērķi” ir noteikts:

“1. Ieviešot praksē pasākumu programmas, kas precizētas upju baseinu apsaimniekošanas plānos:

a) attiecībā uz virszemes ūdeņiem

- i) dalībvalstis īsteno vajadzīgos pasākumus, lai novērstu visu virszemes ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos, ievērojot 6. un 7. punktu un neierobežojot 8. punktu;

[..].

6. Ūdenstilpju stāvokļa īslaicīga pasliktināšanās nav šīs direktīvas prasību pārkāpums, ja tās pamatā ir dabīgi cēloņi vai nepārvarama vara, kas ir ārkārtas gadījums vai ko nav varēts pienācīgi paredzēt, jo īpaši ārkārtēji plūdi un ilgstošs sausums, vai arī negadījumu izraisīti apstākļi, ko nav varēts pienācīgi paredzēt, ja ir izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi:

- a) tiek veikti visi iespējamie pasākumi, lai novērstu turpmāku stāvokļa pasliktināšanos un lai netiktu kavēta šīs direktīvas mērķu sasniegšana citās ūdenstilpēs, kuras neietekmē šie apstākļi;
- b) upes baseina apsaimniekošanas plānā izklāsta nosacījumus, ar kādiem var noteikt apstākļus, kas ir ārkārtēji vai kurus nav varēts pienācīgi paredzēt, kā arī nosaka atbilstošos rādītājus;
- c) pasākumus, kas jāveic ārkārtas apstākļos, iekļauj pasākumu programmā, un tie nekavē ūdenstilpes kvalitātes atjaunošanu, tiklīdz šie apstākļi ir beigušies;
- d) ārkārtēju apstākļu vai tādu apstākļu sekas, ko nav varēts pienācīgi paredzēt, pārskata reizi gadā un, ievērojot 4. punkta a) apakšpunktā izklāstītos iemeslus, veic visus iespējamus pasākumus, lai atjaunotu ūdenstilpes stāvokli, kāds tas bijis pirms šo apstākļu izraisītajām sekām, tiklīdz tas ir iespējams;
- e) upes baseina apsaimniekošanas plāna nākamajā korekcijā iekļauj kopsavilkumu apstākļu sekām un pasākumiem, kas veikti vai veicami saskaņā ar a) un d) [apakš]punktu.

7. Dalībvalstis nepārkāpj šo direktīvu, ja:

- labs gruntsūdeņu stāvoklis, labi ekoloģiskās kvalitātes rādītāji vai, vajadzības gadījumā, labs ekoloģiskais potenciāls nav sasniegts vai virszemes ūdenstilpes vai gruntsūdens tilpes stāvokļa pasliktināšanās nav novērsta jaunu virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību pārveidojumu vai gruntsūdens tilpju līmeņa izmaiņu rezultātā vai
- virszemes ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanās no izcila uz labu nav novērsta noturīgu, cilvēku veiktu darbību rezultātā

un ir izpildīti visi šie nosacījumi:

- a) ir veikti visi piemērotie pasākumi, lai mazinātu nelabvēlīgo ietekmi uz ūdenstilpes stāvokli;
- b) šādu pārveidojumu vai izmaiņu iemesli ir īpaši izklāstīti un izskaidroti upes baseina apsaimniekošanas plānā, kas paredzēts 13. pantā, un mērķus pārskata reizi sešos gados;
- c) minēto pārveidojumu vai izmaiņu iemesls ir sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, un/vai labums, kādu vide un sabiedrība iegūst, sasniedzot 1. punktā izklāstītos mērķus, ir mazāks nekā jauno pārveidojumu vai izmaiņu dotais labums cilvēku veselībai, cilvēku drošības saglabāšanai vai noturīgai attīstībai; un
- d) noderīgos mērķus, kuriem kalpo ūdenstilpes pārveidojumi vai izmaiņas, tehnisku īstenošanas iespēju vai nesamērīgu izdevumu dēļ nav iespējams pienācīgi sasniegt ar citiem līdzekļiem, kas būtu ievērojami labāka iespēja no vides aizsardzības viedokļa.

[..]”

9. Direktīvas 2000/60 8. pants “Virszemes ūdeņu stāvokļa, gruntsūdeņu stāvokļa un aizsargāto apgabalu monitorings” ir formulēts šādi:

“1. Dalībvalstis nodrošina ūdens resursu stāvokļa monitoringa programmu izveidi, lai izveidotu saskaņotu un visaptverošu ūdens resursu stāvokļa pārskatu katrā upju baseinu apgabalā:

– virszemes ūdeņiem šādas programmas attiecas uz:

- i) tecējuma ātruma apjomu un līmeni, ciktāl tas ir saistīts ar ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītājiem un ekoloģisko potenciālu; un
- ii) ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītājiem un ekoloģisko potenciālu;

[..].

2. Šīs programmas darbojas ne ilgāk kā sešus gadus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā, ja vien attiecīgajos tiesību aktos nav noteikts citādi. Šāds monitorings ir saskaņā ar V pielikuma prasībām.

[..]”

10. Šīs direktīvas V pielikuma 1.3., 1.3.1. un 1.3.4. punktā ir paredzēts:

“1.3. Virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes rādītāju un ķīmiskās kvalitātes rādītāju monitorings

Virszemes ūdeņu monitoringa tīklu izveido saskaņā ar 8. panta prasībām. Monitoringa tīklu izveido tādu, lai tas nodrošinātu saskaņotu un visaptverošu ekoloģiskās kvalitātes un ķīmiskās kvalitātes rādītāju pārskatu katrā upes baseinā un ļautu klasificēt ūdenstilpes piecās kategorijās, kas atbilst 1.2. punktā dotajām normatīvajām definīcijām. Dalībvalstis upes baseina apsaimniekošanas plānā iekļauj karti vai kartes, kurās atspoguļots virszemes ūdeņu monitoringa tīkls.

[..]

1.3.1. Uzraudzības monitoringa projekts

[..]

Monitoringa vietu izvēle

Uzraudzības monitoringu veic pietiekošam skaitam virszemes ūdenstilpju, lai sniegtu vispārējā virszemes ūdens resursu stāvokļa novērtējumu katrā satecē vai apakšsatecēs upju baseinu apgabalā. Izvēloties šīs ūdenstilpes, dalībvalstis nodrošina to, ka attiecīgā gadījumā monitoringu veic vietās, kur:

- ūdens tecējuma ātrums ir ievērojams upju baseinu apgabalā kopumā; tostarp vietās uz lielām upēm, kur sateces baseins pārsniedz 2 500 km²,
- esošā ūdens apjoms, iekļaujot lielus ezerus un rezervuārus, ir ievērojams upju baseinu apgabalā,
- dalībvalsts robežu šķērso ievērojamas ūdenstilpes,
- vietas ir identificētas saskaņā ar Informācijas apmaiņas lēmumu 77/795/EEK ^[5], un
- tādās citās vietās, kas vajadzīgas, lai novērtētu piesārņojošu vielu slodzi, kas tiek pārnesta pār dalībvalstu robežām un kas tiek pārnesta jūras vidē.

[..]

1.3.4. Monitoringa biežums

Uzraudzības monitoringa perioda laikā monitoringa parametri, kas raksturo fizikālķīmiskās kvalitātes faktorus, jāpiemēro tik bieži, kā noteikts turpmāk, ja vien nav pamatoti lielāki starplaiki, pamatojoties uz tehniskām zināšanām un ekspertu slēdzienu. Bioloģiskās vai hidromorfoloģiskās kvalitātes faktoru kontrolei monitoringu veic vismaz reizi uzraudzības monitoringa laika posmā.

⁵ Padomes Lēmums (1977. gada 12. decembris), ar ko paredz vienotu procedūru informācijas apmaiņai attiecībā uz virszemes saldūdens kvalitāti Kopienā (OV 1977, L 334, 29. lpp.).

Operatīvajam monitoringam jebkura parametra monitoringa biežumu nosaka dalībvalstis tā, lai tiktu nodrošināti pietiekami dati attiecīgā kvalitātes faktora stāvokļa ticamam novērtējumam. Saskaņā ar vadlīniju monitorings jāveic starplaikos, kas nepārsniedz tos, kas norādīti tālāk tabulā, ja vien nav pamatoti lielāki starplaiki, pamatojoties uz tehniskām zināšanām un ekspertu slēdzienu.

Biežumu izvēlas tā, lai nodrošinātu pieņemamu ticamības un precizitātes līmeni. Upes baseina apsaimniekošanas plānā norāda ticamības un precizitātes aprēķinus, kas iegūti ar monitoringa sistēmas palīdzību.

Monitoringa biežumu izvēlas, ņemot vērā parametru mainīgumu, kā pamatā ir gan dabīgi, gan antropogēni nosacījumi. Laiku, kad veic monitoringu, izvēlas tā, lai pēc iespējas samazinātu gadalaiku svārstību ietekmi uz rezultātiem un tādējādi nodrošinātu to, ka rezultāti atspoguļo ūdenstilpes izmaiņas, ko izraisījis antropogēns spiediens. Lai sasniegtu šo mērķi, vajadzības gadījumā veic papildu monitoringu dažādos tā paša gada gadalaikos.

Kvalitātes faktors	Upes	Ezeri	Pārejas ūdeņi	Piekrastes ūdeņi
Bioloģiskās kvalitātes faktors				
Fitoplanktons	6 mēneši	6 mēneši	6 mēneši	6 mēneši
Citi ūdensaugi	3 gadi	3 gadi	3 gadi	3 gadi
Lielie bezmugurkaulnieki	3 gadi	3 gadi	3 gadi	3 gadi
Zivis	3 gadi	3 gadi	3 gadi	
Hidromorfoloģiskās kvalitātes faktors				
Nepārtrauktība	6 gadi			
Hidroloģija	nepārtraukti	1 mēnesis		
Morfoloģija	6 gadi	6 gadi	6 gadi	6 gadi
Fizikālķīmiskās kvalitātes faktors				
Termiski nosacījumi	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši
Bagātināšana ar skābekli	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši
Sāļums	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši	
Barības vielu rādītāji	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši
Paskābināšanas rādītāji	3 mēneši	3 mēneši		
Citas piesārņojošas vielas	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši	3 mēneši
Prioritārās vielas	1 mēnesis	1 mēnesis	1 mēnesis	1 mēnesis

[..]”

11. Minētās direktīvas V pielikuma 2.4. punkts attiecas uz gruntsūdeņu ķīmiskās kvalitātes rādītāju monitoringu, un tā 2.4.1. punktā ir paredzēts, ka “monitoringa tīklu izveido tādu, lai tas nodrošinātu saskaņotu un visaptverošu gruntsūdeņu ķīmiskās kvalitātes rādītāju pārskatu katrā upes baseinā un noteiktu ilglaicīgu antropogēni ierosinātas augšupejošās tendences piesārņojošu vielu klātbūtnei”.

B. Francijas tiesības

12. Vides kodeksa (*Code de l'environnement*) L. 212-1. pantā redakcijā, kas piemērojama pamatlīdētā, ir noteikts:

“I. - Administratīvā iestāde norobežo baseinus vai baseinu grupas, vajadzības gadījumā nosakot pazemes ūdenstilpes un teritoriālos iekšējos jūras ūdeņus, kas ar tām saistīti.

[..]

III. - Katram upes baseinam vai upes baseinu grupai ir viena vai vairākas vadošās ierīkošanas un ūdens pārvaldības shēmas, kas minētas šā panta IV punktā, un virzība, kas ļauj ievērot L. 211-1. un L. 430-1. pantā noteiktos principus. [..]

IV. - Ūdens daudzuma un kvalitātes mērķi, kas noteikti ūdens attīrīšanas un apsaimniekošanas ģenerālplānos, atbilst:

1° attiecībā uz virszemes ūdeņiem, kuru ekoloģiskais un ķīmiskais stāvoklis ir labs, izņemot mākslīgas ūdenstilpes vai tādas, kuras būtiski izmainījuši cilvēka darbība;

[..]

4° ūdens kvalitātes pasliktināšanās novēršanai;

[..].

VII. - Ūdens fizikālā raksturojuma izmaiņas vai jaunas cilvēka darbības, ievērojot nosacījumus, kuri definēti dekrētā, kas paredzēts XIII punktā, var pamatot motivētas atkāpes no to mērķu ievērošanas, kuri minēti IV punkta 1.–4. apakšpunktā un VI punktā.

[..]

XI. - Administratīvajām programmām un lēmumiem ūdens jomā ir jāatbilst vai tie jāpielāgo ūdens attīrīšanas un apsaimniekošanas ģenerālplāniem.

[..]

XIII. - *Conseil d'État* dekrētā noteikta šā panta piemērošanas kārtība.”

13. Vides kodeksa R. 212-13. pantā, kas grozīts ar Dekrētu Nr. 2018-847⁶, ir noteikts:

“Lai piemērotu L. 212-1. panta IV punkta 4. apakšpunktu, ūdens kvalitātes pasliktināšanās novēršanā ir jārikojas tā, lai:

- attiecībā uz virszemes ūdeņu ekoloģisko stāvokli un ekoloģisko potenciālu neviens kvalitātes elements, kas raksturo šo stāvokli vai potenciālu, neatrastos stāvoklī, kurš atbilst klasei, kas ir zemāka par to, kurai tas atbilda iepriekš;
- attiecībā uz virszemes ūdeņu ķīmisko stāvokli piesārņojošo vielu koncentrācija nepārsniedz ar vides kvalitāti saistītās normas, ja tās to nepārsniedza iepriekš;

[..].

Lai novērtētu L. 212-1. panta XI punktā minēto administratīvo programmu un lēmumu atbilstību tā paša panta IV punkta 4. apakšpunktā minētā ūdens kvalitātes pasliktināšanās novēršanas mērķim, tiek ņemti vērā novēršanas un samazināšanas pasākumi un netiek ņemta vērā īslaicīga ietekme īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā.”

III. Pamatlieta, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

14. Ar prasību un citu procesuālo rakstu, kas reģistrēti attiecīgi 2019. gada 1. aprīlī un 2020. gada 22. septembrī, *association France Nature Environnement* iesniedza *Conseil d'État* prasību pret premjerministru un *ministre de la Transition écologique et solidaire* [ekoloģiskās un solidarās pārejas ministri] par to, lai pilnvaru pārsniegšanas dēļ tiktu atcelts Dekrēts Nr. 2018-847, jo tajā paredzēts, ka Vides kodeksa R. 212-13. pantam tiek pievienota pēdējā rindkopa, saskaņā ar kuru, lai novērtētu administratīvo programmu un lēmumu, kas pieņemti ūdens nozarē, atbilstību mērķim novērst ūdens kvalitātes pasliktināšanos, “netiek ņemta vērā īslaicīga ietekme īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā” (turpmāk tekstā – “apstrīdētā tiesību norma”), kā arī netieši izteiktais lēmums, kas izriet no premjerministra atteikuma izpildīt tās prasību atcelt šo tiesību normu.

15. Prasības pamatojumam šī apvienība norāda, ka apstrīdētajā tiesību normā netiek ņemta vērā Direktīva 2000/60, it īpaši tās 4. panta 1. punkts, kurā aizliegta jebkāda ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanās – gan īslaicīga, gan ilgtermiņā.

16. Iesniedzējtiesa norāda, ka 2015. gada 1. jūlija spriedumā *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433)⁷ Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 2000/60 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i)–iii) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm – ja vien nav piemērojams izņēmums – ir jāatsaka atļauja konkrētam projektam, ja tas var pasliktināt virszemes ūdens objekta stāvokli vai ja tas apdraud virszemes ūdeņu laba stāvokļa vai šo ūdeņu laba ekoloģiskā potenciāla un laba ķīmiskā stāvokļa sasniegšanu šajā direktīvā paredzētajā termiņā.

17. Iesniedzējtiesa uzskata, ka no Direktīvas 2000/60 izriet, ka dalībvalstīm jāatsaka atļauja kādam konkrētam projektam, ja tas it īpaši var izraisīt virszemes ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos, ja vien nepastāv divi izņēmuma gadījumi, kas paredzēti šīs direktīvas 4. panta 6. un 7. punktā.

⁶ 2018. gada 4. oktobra Dekrēts par ūdens attīrīšanas un apsaimniekošanas ģenerālplāniem (2018. gada 6. oktobra *JORF* Nr. 231, 11. teksts).

⁷ Komentāru par šo spriedumu skat. Clément, M., *Droit européen de l'environnement*, Bruylant, Brisele, 2021, 456.–463. lpp. Skat. arī Paloniitty, T., “The Weser Case: Case C-461/13 Bund v Germany”, *Journal of Environmental Law*, 2016, 28. sēj., Nr. 1, 151.–158. lpp.

18. Šajā tiesā *ministre de la Transition écologique et solidaire* norādīja, ka apstrīdētā tiesību norma attiecas nevis uz izņēmumu, kas paredzēts Direktīvas 2000/60 4. panta 6. punktā, ja tā pamatā ir jābūt dabīgiem cēloņiem vai nepārvaramai varai, bet gan uz to, kas paredzēts šā panta 7. punktā, kurā no šīs direktīvas pārkāpumu loka izslēgta ūdenstilpju stāvokļa pasliktināšanās jaunu, ilgtspējīgu cilvēku darbību rezultātā, ja tiek izpildīti četri kumulatīvi nosacījumi. Minētā ministre šajā ziņā iesniedza dokumentu, kuru 2017. gada decembrī ir izstrādājušas iesaistītās Savienības dalībvalstu iestādes un Eiropas Komisija un kurā ir norādīts, ka tad, ja šādām darbībām uz ūdens objekta stāvokli ir tikai īslaicīga ietekme īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā, attiecīgo darbību var atļaut, uz šo atļauju neattiecinot šīs direktīvas 4. panta 7. punktā minētos nosacījumus.

19. Šajos apstākļos *Conseil d'État* nolēma pārtraukt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas [2000/60] 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir atļauts, saskaņojot programmu vai projektu, neņemt vērā šīs programmas vai projekta īslaicīgu ietekmi uz virszemes ūdeņu stāvokli īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā?”
- 2) Apstiprinošas atbildes gadījumā – kādi nosacījumi šīm programmām un projektiem būtu jāizpilda Direktīvas 2000/60 4. panta un it īpaši tā 6. un 7. punkta izpratnē?”

20. Rakstveida apsvērumus iesniedza *association France Nature Environnement*, Francijas, Čehijas un Nīderlandes valdības, kā arī Komisija. *Association France Nature Environnement*, Francijas un Nīderlandes valdības, kā arī Komisija sniedza mutvārdu paskaidrojumus tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanās, kas tika rīkota 2021. gada 28. oktobrī.

IV. Analīze

21. Ar šiem diviem jautājumiem, kuri jāskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2000/60 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj dalībvalstīm tad, kad tās vērtē kādas konkrētas programmas vai projekta saderību ar mērķi novērst ūdens kvalitātes pasliktināšanos, neņemt vērā īslaicīgu ietekmi īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā uz virszemes ūdens objekta stāvokli un vajadzības gadījumā nosacījumus, kuriem šai programmai vai projektam jāatbilst, lai, ņemot vērā 4. panta 6. un 7. punktu, tos atļautu.

22. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīva 2000/60 ir pamatdirektīva, kas pieņemta, pamatojoties uz EKL 175. panta 1. punktu (tagad – LESD 192. panta 1. punkts). Tajā ir noteikti kopējie principi un rīcības vispārējās robežas ūdens aizsardzībā, un tā nodrošina saskaņošanu, iekļaušanu, kā arī ilgākā laikposmā vispārēju principu un struktūru attīstību, kas ļauj aizsargāt un ekoloģiski ilgtspējīgi izmantot ūdens resursus Savienībā. Kopējie principi un rīcības vispārējās robežas, ko tā nosaka, dalībvalstīm turpmāk jāattīsta, pieņemot īpašus pasākumus atbilstīgi termiņiem, kuri paredzēti šajā direktīvā. Tomēr tā neparedz dalībvalstu tiesiskā regulējuma ūdens resursu jomā pilnīgu saskaņošanu⁸.

⁸ Spriedums, 2021. gada 24. jūnijs, Komisija/Spānija (Donjanas dabas teritorijas noplicināšanās) (C-559/19, EU:C:2021:512, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

23. Atbilstīgi minētās direktīvas 1. panta a) punktam tās mērķis ir nodrošināt iekšējo virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un gruntsūdeņu aizsardzību, kas novērš turpmāku ūdens ekosistēmu stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā un nostiprina to, kā arī aizsargā sauszemes ekosistēmas un mitrzes, kas tieši atkarīgas no ūdens ekosistēmām, ciktāl tas attiecas uz to vajadzībām pēc ūdens.

24. Ievadam atzīmēšu, ka pirmajā prejudiciālajā jautājumā iesniedzējtiesa norāda uz “virszemes ūdeņu” stāvokli. Tāpēc analīze, kas tiks veikta, attieksies uz “virszemes ūdeņiem”, kuri definēti Direktīvas 2000/60 2. panta 1. punktā.

25. Šajā ziņā šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā ir norādīts, ka, ieviešot praksē pasākumu programmas, kas precizētas upju baseinu apsaimniekošanas plānos attiecībā uz virszemes ūdeņiem, dalībvalstis īsteno vajadzīgos pasākumus, lai novērstu visu virszemes ūdenstilpju stāvokļa pasliktināšanos, ievērojot šī panta 6. un 7. punktu un neierobežojot minētā panta 8. punktu.

26. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Direktīvas 2000/60 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts neaprobežojas tikai ar programmatisku formulējumu noteiktiem vienkāršiem plānošanas un pārvaldes mērķiem, bet gan nosaka pienākumu novērst ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos, kas rada saistošas sekas dalībvalstīm, līdzko ir noteikts attiecīgā ūdens objekta ekoloģiskais stāvoklis attiecībā uz katru no šajā direktīvā noteiktā procesa stadijām⁹.

27. Citiem vārdiem, minētās direktīvas 4. pantā ir iekļauti ne tikai pienākumi plānot ilgākā termiņā, kas paredzēti apsaimniekošanas plānos un pasākumu programmās, bet tas attiecas arī uz *konkrētiem projektiem*, kuriem arī tiek piemērots aizliegums pasliktināt ūdenstilpju stāvokli¹⁰. Tāpēc dalībvalstij ir jāatsaka atļauja projektam, ja tas var pasliktināt attiecīgās ūdenstilpes stāvokli vai apdraudēt virszemes ūdenstilpes vai gruntsūdens ūdenstilpes “laba stāvokļa” sasniegšanu, ievērojot izņēmumus, kuri arī paredzēti šajā 4. pantā¹¹.

28. Tādējādi projekta atļaujas procedūras gaitā un tātad pirms lēmuma pieņemšanas kompetentajām iestādēm saskaņā ar Direktīvas 2000/60 4. pantu ir jāpārbauda, vai šim projektam var būt negatīva ietekme uz ūdeni, kas būtu pretrunā pienākumiem novērst virszemes un gruntsūdeņu ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos un uzlabot to. Līdz ar to šī tiesību norma nepieļauj to, ka šāda pārbaude tiek veikta tikai pēc šī brīža¹².

29. Jēdziens virszemes ūdens objekta “stāvokļa pasliktināšanās” šajā direktīvā nav definēts¹³. Tomēr Tiesa ir sniegusi svarīgus precizējumus attiecībā uz kritērijiem, kuri ļauj izdarīt secinājumus par ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos. Proti, Tiesa ir norādījusi, ka no minētās direktīvas 4. panta un it īpaši tā 6. un 7. punkta formulējuma izriet, ka *ūdens objekta stāvokļa*

⁹ Spriedums, 2017. gada 20. decembris, *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation* (C-664/15, EU:C:2017:987, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁰ Skat., piemēram, spriedumus, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433), kas attiecas uz ūdensceļa ierīkošanu; 2012. gada 11. septembris, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitolokarnanias u.c.* (C-43/10, EU:C:2012:560), kas attiecas uz upes ūdeņu novadišanu, un 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391) kas attiecas uz automaģistrāles izbūvi.

¹¹ Spriedums, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 74. punkts un tajā minētā judikatūra). Izņēmumi aizliegumam pasliktināt ūdenstilpju stāvokli skatīti minētā 4. panta 6. un 7. punktā.

¹² Spriedums, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 76. punkts).

¹³ Spriedums, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 53. punkts).

pasliktināšanās, kaut vai tā būtu pagaidu rakstura, ir pieļaujama, vienīgi ievērojot stingrus nosacījumus. No tā izriet, ka sliksnim, kuru pārsniedzot ir konstatējama pienākuma novērst ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos neizpilde, ir jābūt cik vien iespējams zemam¹⁴.

30. Šajā ziņā jēdziens virszemes ūdens objekta “stāvokļa pasliktināšanās”, kas minēts Direktīvas 2000/60 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā, ir jāinterpretē tādējādi, ka pasliktināšanās ir tad, ja vismaz viens šīs direktīvas V pielikumā minētais kvalitātes elements¹⁵ ir pasliktinājies par vienu klasi, pat ja šī pasliktināšanās neizpaužas kā pazemināšana klasifikācijā attiecībā uz virszemes ūdens objektu, aplūkojot to kopumā. Tomēr, ja attiecīgais kvalitātes elements jau atrodas viszemākajā klasē, tad jebkura šī elementa pasliktināšanās ir kvalificējama kā virszemes ūdens objekta “stāvokļa pasliktināšanās” šīs tiesību normas izpratnē¹⁶.

31. Tiesa ir precizējusi, ka – izņemot, ja piešķir izņēmumu, – ir jāizvairās no jebkuras ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanās neatkarīgi no tā, kas plānots ilgākā termiņā ar apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām, un ka pienākums novērst ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanos saglabā savu saistošo raksturu katrā no Direktīvas 2000/60 īstenošanas stadijām un tas ir piemērojams jebkuram virszemes ūdens objekta veidam un stāvoklim, par kuru ir pieņemts apsaimniekošanas plāns vai par kuru tas būtu bijis jāpieņem¹⁷. Turklāt ūdeņu “stāvokļa pasliktināšanās” jēdziens ir jāinterpretē, ņemot vērā gan kvalitātes elementu, gan vielu. Tādējādi pienākums novērst ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos saglabā visu savu lietderīgo iedarbību ar nosacījumu, ka tajā tiek ietvertas jebkuras izmaiņas, kas var apdraudēt šīs direktīvas galvenā mērķa sasniegšanu¹⁸.

32. Tādējādi no Tiesas judikatūras izriet, ka, no vienas puses, saskaņā ar minēto direktīvu valsts kompetentajām iestādēm atļaujas piešķiršanas konkrētai programmai vai konkrētam projektam procesa laikā ir jāpārbauda, vai tas izraisa attiecīgo virszemes ūdenstilpju [stāvokļa] pasliktināšanos. No otras puses, tas attiecas uz jebkuru ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos, kādu ir noteikusi Tiesa, tostarp arī tādu, kam ir pagaidu raksturs.

33. Protams, Tiesas virspalātas sniegtā ūdens objekta stāvokļa “pasliktināšanās” jēdziena interpretācija 2015. gada 1. jūlija spriedumā *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433) var šķist ļoti prasīga dalībvalstīm, kuras var atļaut programmu vai projektu, tikai ievērojot stingrus nosacījumus, tostarp gadījumā, ja pasliktināšanās var būt īslaicīga¹⁹. Tomēr, kā Tiesa šajā spriedumā ir norādījusi, šāda interpretācija izriet no Direktīvas 2000/60 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta formulējuma un no šīs tiesību normas konteksta²⁰.

34. Šajā gadījumā apstrīdētajā tiesību normā ir norādīts, ka, lai novērtētu programmu un administratīvo lēmumu ūdens nozarē saderību ar mērķi novērst ūdens kvalitātes pasliktināšanos, “nav ņemta vērā īslaicīga ietekme bez sekām ilgtermiņā”²¹.

¹⁴ Spriedums, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 101. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁵ Šie kvalitātes elementi ir bioloģiska, hidromorfoloģiska vai fizikālķīmiska rakstura elementi.

¹⁶ Spriedums, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 92. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁷ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 50. punkts).

¹⁸ Spriedums, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 100. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁹ Skat. van Rijswick, H. F. M. W., un Backes, C. W., “Ground Breaking Landmark Case on Environmental Quality Standards?”, *Journal for European Environmental & Planning Law*, 2015, 12. sēj., Nr. 3. un Nr. 4, 363.–377. lpp., it īpaši 375. lpp., atbilstoši kuriem pienākumi, kas izriet no šī sprieduma, ir ierobežojošāki nekā tas, ko gaidīja vai uz ko cerēja daudzas dalībvalstis.

²⁰ Skat. spriedumu, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 54. punkts).

²¹ Sarunvalodā “īslaicīgs” nozīmē “tāds, kas ilgst vai kam jāilgst tikai ierobežotu laiku”. Skat. Le Petit Robert, *Dictionnaire de la langue française*, 2011.

35. Šāda ietekme var izpausties dažādos veidos, taču, ņemot vērā Direktīvu 2000/60, atskaites kritērijs ir tas, vai pasliktinās vai nepasliktinās attiecīgā ūdens objekta stāvoklis.

36. No apstrīdētās tiesību normas izriet – tas, ka netiek ņemta vērā īslaicīgā ietekme īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā, notiek programmas vai projekta *atļaujas procedūras posmā*. Šīs tiesību normas pamatā ir doma, ka šādai ietekmei var būt *nenozīmīgas sekas*²² uz attiecīgā ūdens objekta stāvokli. Tomēr nozīme, kas piešķirama minētajai tiesību normai, man nešķiet tāda, kuras nepieciešamība ir skaidri saskatāma.

37. Atbilstīgi pirmajai iespējamai apstrīdētās tiesību normas interpretācijai kompetentās valsts iestādes vispirms un bez efektīvas pārbaudes uzskata, ka dažas programmas vai projekti, ņemot vērā tiem raksturīgās īpašības, neizraisīs attiecīgās virszemes ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanos. Šajā ziņā šajā tiesību normā esot iekļauta principiāla prasība, atbilstīgi kurai šīs programmas vai projekti hipotētiski neietekmē negatīvi šīs ūdenstilpes stāvokli. Šajā sakarā – kā tiesas sēdē norādīja *association France Nature Environnement* – minētajā tiesību normā kā nosacījums nav norādīta programmas vai projekta ietekme vismaz uz vienu kvalitātes elementu no tiem, kas minēti Direktīvas 2000/60 V pielikumā, kurā noteikta attiecīgās ūdenstilpes klasifikācija [klase]. Ja šī interpretācija ir tā, kuru ievēro kompetentās valsts iestādes, man šķiet, ka tā rada konceptuālu problēmu. Kā bez efektīvas kontroles noteikt to, ka programmas vai projekta ietekme būs nenozīmīga attiecībā uz ūdenstilpes stāvokli?

38. Tādējādi šāda interpretācija neatbilstot Direktīvai 2000/60²³. Proti, no Tiesas judikatūras izriet, ka dalībvalstīm projekta atļaujas procedūras laikā atbilstīgi šīs direktīvas 4. pantam *ir jāpārbauda*, vai šis projekts var izraisīt *pat pārejošu* ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos²⁴. Tādējādi visu programmu un projektu ietekme uz attiecīgā ūdens objekta stāvokli ir *efektīvi* jānovērtē.

39. Francijas valdība rakstveida apsvērumos skaidri nenorāda apstrīdētās tiesību normas interpretāciju. Šī valdība norāda, ka, piemērojot valsts tiesisko regulējumu, konkrēta projekta visu veidu ietekme uz ūdeni – neatkarīgi no tā, vai tā ir īslaicīga ietekme īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā vai arī tie ir ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanās riski, – “tomēr” ir detalizēti jāanalizē pētījumos, kas pievienoti dokumentiem saistībā ar lūgumu atļaut attiecīgo projektu. Turklāt visiem projektiem būtu paredzēti pasākumi, lai ierobežotu ietekmi, it īpaši uz ūdens objektu stāvokli, sākot ar projekta plānošanu līdz tā īstenošanai.

40. Tomēr skaidri neparādās tas, vai pašā apstrīdētajā tiesību normā ir noteikta šī analīze vai, gluži pretēji, ar šo tiesību aktu valsts iestādes tiek atbrīvotas no šādas analīzes un kā šī analīze izrietētu no citām valsts tiesību normām. Tā kā Tiesai ir uzdots jautājums par apstrīdētās tiesību normas atbilstību Direktīvai 2000/60, ir svarīgi zināt precīzu tās nozīmi.

²² Pārņemot terminoloģiju, kas izmantota Padomes Direktīvā 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.) (6. panta 2. punkts).

²³ Lidzīgi Komisija rakstveida apsvērumos norādīja, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā *vispārēji un nediferencēti* no iepriekšējās novērtēšanas, kas kompetentajai iestādei jāveic attiecībā uz projektu, kuram var būt ietekme uz ūdens stāvokli, būtu izslēgta “īslaicīga ietekme īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā”, neatbilstot Tiesas judikatūrai un ka tāds tiesiskais regulējums būtu *atkāpe, kas nav paredzēta* Direktīvā 2000/60.

²⁴ Skat. šo secinājumu 29. punktu.

41. Šajā ziņā atbilstīgi pastāvīgajai judikatūrai tikai iesniedzējtiesai ir kompetence konstatēt un izvērtēt tajā izskatāmās lietas faktus, kā arī interpretēt un piemērot valsts tiesības²⁵. Līdz ar to šai tiesai ir jāpārbauda, kuru apstrīdētās tiesību normas interpretāciju ievēro kompetentās valsts iestādes. Gadījumā, kad šī interpretācija izpaužas saistībā ar atļaujas procedūru efektīvi nekontrolēt programmas vai projekta ietekmi uz attiecīgās ūdenstilpes ūdens objekta stāvokli, pamatojot ar to, ka šī ietekme ir uzskatīta par nenozīmīgu, es uzskatu, kā jau norādīts, ka šāda interpretācija neatbilst Direktīvas 2000/60 4. pantam.

42. Turpretī gadījumā, kad tiek piemērota otra apstrīdētās tiesību normas iespējamā interpretācija, proti, tas, ka tajā atļaujas procedūras laikā ir noteikta programmas vai projekta ietekmes uz attiecīgo virszemes ūdens objektu efektīvas kontroles īstenošana, analīze ir jāvirza tālāk.

43. Ar monitoringu saistītās grūtības rada tas, ka tā pamatā ir attiecīgās programmas vai projekta ietekmes uz virszemes ūdens objekta stāvokli *iepriekšējs novērtējums*, kuru būtībā ir grūti noteikt, vēl jo vairāk tāpēc, ka ūdenstilpe ir dinamiska sistēma, kuras stāvoklis laika gaitā var mainīties pat bez cilvēka iejaukšanās. Šīs grūtības, kuras pēc definīcijas rodas ikvienā ietekmes uz vidi pētījumā, nozīmē, ka minētā monitoringa pamatā ir iepriekš noteikti zinātniski modeļi.

44. Tādējādi, kā uz to rakstveida apsvērumos ir norādījusi Komisija, tā ir jāveic detalizētas un motivētas pārbaudes veidā, kuras pamatā ir aprēķini, modelēšanas vai aprēķinu tehnika, kas ļauj iegūt pietiekami precīzu programmas vai projekta ietekmes redzējumu laikā un telpā, ņemot vērā virszemes ūdens objekta raksturojošos elementus un stāvokli pirms šīs programmas vai projekta īstenošanas²⁶. Lai atbilstu ar vidi saistītajiem mērķiem, kuri noteikti Direktīvas 2000/60 4. pantā, šajā pašā pārbaudē ir jāņem vērā jebkurš cits būtisks apstāklis, piemēram, iespējama vairāku programmu vai projektu kumulatīva ietekme vai vairāku tādu virszemes ūdenstilpju esamība, kuras būtu skartas.

45. Ja kompetentās valsts iestādes savas pārbaudes beigās secina, ka attiecīgā programma vai projekts var izraisīt tikai *nenozīmīgu un atgriezenisku* ietekmi uz virszemes ūdens objekta stāvokli un ka tādēļ nenotiks “pasliktināšanās” Direktīvas 2000/60 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē, šo programmu vai projektu, ņemot vērā šo direktīvu, var atļaut.

46. Turpretī, ja kompetento valsts iestāžu veiktās pārbaudes rezultātā tās uzskata, ka pārbaudītā programma vai projekts var izraisīt attiecīgā virszemes ūdens objekta stāvokļa “pasliktināšanos”, tad nāktos piemērot tās atkāpes, kuras paredzētas Direktīvas 2000/60 4. pantā²⁷.

47. Kā noteikt, vai ūdens objekta stāvokļa “pasliktināšanās” šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē var notikt saistībā ar īslaicīgu ietekmi īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā, kā norādīts apstrīdētajā tiesību normā²⁸?

²⁵ Spriedums, 2021. gada 28. oktobris, *X-Beteiligungsgesellschaft mbH* (PVN – Turpmāki maksājumi) (C-324/20, EU:C:2021:880, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁶ Šajā ziņā Direktīvas 2000/60 II pielikuma 1.3. punkts attiecas uz tipam raksturīgo atskaites nosacījumu noteikšanu virszemes ūdenstilpju tipiem.

²⁷ Secinājumos lietā *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2014:2324, 79. punkts) ģenerālvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] izmantoja tādā pašā nozīmē paustu interpretāciju, kad viņš uzsvēra, ka tad, ja vien tie nav projekti, kuri praktiski neatstāj ietekmi uz ūdens objektu stāvokli un tātad uz upju baseinu apgabala apsaimniekošanu, tie ietilpst vispārējā ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanās aizliegumā, kurus tomēr var atļaut, piemērojot Direktīvas 2000/60 4. pantā noteikto izņēmumu sistēmu.

²⁸ Francijas valdība tiesas sēdē norādīja, ka Francijas tiesībās nav elementa, kas ļautu precizēt šajā tiesību normā minēto vārdkopo “īstermiņa”, “īsākā laika posmā”, “ilgtermiņā” tvērumu, un ka šie jēdzieni nav pietiekami definēti tekstos, kuriem nav obligāta juridiska rakstura, piemēram, administratīvo iestāžu instrukcijās vai nozarei svarīgos ceļvežos.

48. Komisija rakstveida apsvērumos uzsver – lai novērtētu to, kas veido īslaicīgu ietekmi īsākā laika posmā, kura neizraisa “pasliktināšanos” šīs tiesību normas izpratnē, norādītais monitoringa biežums tabulā, kas iekļauta Direktīvas 2000/60 V pielikuma 1.3.4. punktā, uz kuru ir atsauce šīs direktīvas 8. pantā, varētu būt atskaites punkts kompetentajām valsts iestādēm, kuras aicinātas atļaut konkrētu projektu. Šīs iestādes varētu apsvērt iespēju, ka noteikta pasliktināšanās un tāda, kura izsmēlusi visu savu ietekmi, proti, tai beidzoties, skartais kvalitātes elements būtu atguvis savu iepriekšējo stāvokli intervālā, kas mazāks par [monitoringa] biežumu, varētu nebūt “pasliktināšanās” minētās direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē.

49. Mani nepārlicina šī argumentācija. Proti, pirmkārt, Direktīvā 2000/60 nav veikta nošķiršana attiecībā uz to, vai “pasliktināšanās” ir īslaicīga vai ilglaicīga. Gluži otrādi, šīs direktīvas 4. panta 6. punktā ir minēta ūdenstilpju stāvokļa īslaicīga pasliktināšanās, kas nozīmē, ka šīs pasliktināšanās veids arī tiek norādīts minētajā direktīvā. Tiesa ir atsaukusies pat uz *pagaidu*, proti, īslaicīgu, pasliktināšanos²⁹. Citiem vārdiem, *īslaicīga* pasliktināšanās attiecas uz šīs pašas direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta piemērošanas jomu.

50. Otrkārt, no praktiskā viedokļa raugoties, Direktīvas 2000/60 V pielikuma 1.3.4. punktā ir norādīts, ka uzraudzības monitoringa perioda laikā parametri, kas raksturo fizikālķīmiskās kvalitātes faktorus, jāpiemēro atbilstoši dažādiem starplaikiem. Daži ilgst vienu mēnesi, kā attiecībā uz prioritārajām vielām, citi ilgst trīs gadus, piemēram, attiecībā uz lielajiem bezmugurkaulniekiem un zivīm, citi vēl pat līdz sešiem gadiem, proti, attiecībā uz “nepārtrauktību” un “morfologiju”. Saistībā ar šiem diviem pēdējiem kvalitātes elementiem laika kritērijs, kas jāņem vērā, lai noteiktu, vai pasliktināšanās notiks, tad būtu seši gadi³⁰. Es nesaprotu, kā šādu pasliktināšanos varētu klasificēt kā “īslaicīgu īsākā laika posmā”.

51. Citiem vārdiem, atsauce uz monitoringa biežumu, kas minēts Direktīvas 2000/60 V pielikuma 1.3.4. punktā, man nešķiet būtisks kritērijs, lai novērtētu virszemes ūdenstilpes stāvokli, pat ja atbilstīgi Tiesas judikatūrai sliekšnim, kuru pārsniedzot ir konstatējama pienākuma novērst ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos neizpilde, *ir jābūt cik vien iespējams zemam* un pat ja šis pienākums attiecas uz *jebkurām izmaiņām*, kas var apdraudēt šīs direktīvas galvenā mērķa īstenošanu³¹.

52. Katrā ziņā no Tiesā iesniegtajiem lietas materiāliem neizriet, ka attiecīgajā Francijas tiesiskajā regulējumā būtu atsauce uz monitoringa biežumu, kas paredzēts minētās direktīvas V pielikumā.

53. Turklāt Nīderlandes valdība apgalvo, ka, piemērojot šo pašu direktīvu, vispirms monitoringa cikls, biežums un punkti tiek izvēlēti tā, lai dati par pasākumu sniegtu reprezentatīvu un ticamu priekšstatu par kāda kvalitātes elementa vai vielas stāvokli visos virszemes ūdens objektos. Dati, kuri iegūti katrā monitoringa punktā, tiek izteikti vienā vērtībā, kas apkopota gan telpiskā, gan laika ziņā. Visbeidzot kvalitātes elements vai viela ūdenstilpē ir klasificēta, izmantojot šī kvalitātes elementa vai šīs vielas aprēķinātās un apkopotās vērtības, ņemot vērā klasifikācijas normas, kas paredzētas Direktīvā 2000/60.

²⁹ Skat. šo secinājumu 29. punktā minēto judikatūru.

³⁰ Šajā gadījumā saistībā ar attiecīgās programmas vai projekta ietekmes iepriekšēju novērtēšanu jautājums ir nevis par monitoringa, kas jāveic attiecībā uz fizikālķīmiskiem elementiem, *konkrētu rezultātu*, bet par šīs ietekmes uz attiecīgās ūdenstilpes stāvokli *iespējamo ilgumu*.

³¹ Skat. šo secinājumu 29. un 31. punktā minēto judikatūru.

54. Šajā ziņā es norādu, ka Tiesa ir nospriedusi – no katras monitoringa vietas lomas un nozīmes gruntsūdeņu kvalitātes monitoringa sistēmā, kas noteikta Direktīvā 2000/60, it īpaši tās V pielikuma 2.4. punktā, izriet, ka kāda kvalitātes elementa neievērošana vienā monitoringa punktā ir pietiekama, lai konstatētu gruntsūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos šīs direktīvas 4. panta 1. punkta izpratnē. Proti, saskaņā ar minētās direktīvas V pielikuma 2.4. punktu monitoringa vietu izvietojumam ir jāsniedz *saskaņots un visaptverošs* gruntsūdeņu ķīmiskā stāvokļa *pārskats* katrā upes baseina apgabalā. Šim nolūkam ir paredzēti dažādi kritēriji šajā tiesību normā, lai izvēlētos monitoringa vietas, kurām, kā tas apstiprināts Direktīvas 2006/118/EK³² 4. panta 3. punktā, ir jāsniedz reprezentatīvi monitoringa dati. Kvalitātes elementa neievērošana vienā vienīgā monitoringa punktā norāda uz to, ka pastāv vismaz vienas nozīmīgas gruntsūdens daļas ķīmiskā stāvokļa pasliktināšanās Direktīvas 2000/60 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punkta izpratnē³³.

55. Komisija tiesas sēdē norādīja, ka, ņemot vērā šo Tiesas judikatūru, tā nesaprot, kā īslaicīgas un pilnīgi atgriezeniskas izmaiņas var kvalificēt kā pietiekami reprezentatīvas un nozīmīgas virszemes ūdens objekta stāvokļa izmaiņas.

56. Protams, minētā judikatūra attiecas uz gruntsūdeņiem, un Tiesa ir atsaukusies uz Direktīvas 2000/60 V pielikuma 2.4. punktu, saskaņā ar kuru monitoringa tīkls ir jāveido tā, lai sniegtu *saskaņotu un visaptverošu* gruntsūdeņu stāvokļa *pārskatu* katrā upes baseina apgabalā un ļautu noteikt ilglaicīgu antropogēni ierosinātas augšupejošas tendences piesārņojošu vielu klātbūtni.

57. Tomēr tādā pašā veidā attiecībā uz virszemes ūdeņiem šīs direktīvas V pielikuma 1.3. punktā ir noteikts, ka “virszemes ūdeņu monitoringa tīklu izveido saskaņā ar 8. panta prasībām. Monitoringa tīklu izveido tādu, lai tas nodrošinātu *saskaņotu un visaptverošu* ekoloģiskās kvalitātes un ķīmiskās kvalitātes rādītāju *pārskatu* katrā upes baseinā un ļautu klasificēt ūdenstilpes piecās kategorijās, kas atbilst 1.2. punktā dotajām normatīvajām definīcijām”³⁴. Šī pielikuma 1.3.1. punktā ir precizēts, ka monitoringu veic reprezentatīvos upes baseina apgabalos par ūdens tecējuma ātrumu un esošā ūdens apjomu.

58. Turklāt Direktīvas 2000/60 33. apsvērumā ir norādīts, ka ir jāsaņem pasākumi attiecībā uz tiem virszemes ūdeņiem un gruntsūdeņiem, kas pieder pie vienas ekoloģiskās un hidroloģiskās sistēmas. Šādu saskaņošanu nevarētu nodrošināt, ja tiek nošķirts gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa punktu reprezentatīvais raksturs.

59. Šādos apstākļos es uzskatu, ka judikatūra par kārtību, kas ļauj novērtēt gruntsūdeņu ķīmisko pasliktināšanos, ir attiecināma uz virszemes ūdeņiem. Tāpēc iesaku Tiesai uzskatīt, ka viena kvalitātes elementa neievērošana tikai vienā monitoringa punktā saskaņā ar Direktīvas 2000/60 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktu norāda uz stāvokļa pasliktināšanos vismaz vienā nozīmīgā virszemes ūdens objekta daļā.

³² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2006. gada 12. decembris) par gruntsūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu un pasliktināšanos (OV 2006, L 372, 19. lpp.).

³³ Spriedums, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 113.–115. punkts).

³⁴ Mans izcēlums.

60. Piebildišu – tiesas sēdē Nīderlandes valdība apgalvoja, ka virszemes ūdens objekta dinamika ir daudz lielāka par gruntsūdens objekta dinamiku un ka dabas un cilvēka faktori, piemēram, nokrišņi, sausums, temperatūra, navigācija vai izklaidējošas darbības, to ietekmē. Šīs dinamikas dēļ virszemes ūdens objekta stāvokli nevarētu noteikt, pamatojoties tikai uz vienu rādītāju konkrētā brīdī.

61. Tomēr atgādinu, ka monitorings, kas jāveic kompetentajām valsts iestādēm, ir *iepriekšēja kontrole* un tam jābalstās uz iepriekš noteiktiem zinātniskiem modeļiem³⁵. Šajā kontekstā šīm iestādēm ir jāpārbauda attiecīgās programmas vai projekta ietekme un jānosaka, cik lielā mērā šī ietekme pati par sevi izraisa ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos, neatkarīgi no šī ūdens objekta dinamikas.

62. Ja virszemes ūdenstilpes “pasliktināšanās” šīs tiesību normas izpratnē var notikt, ir jāatsaucas uz atbrīvojumiem, kuri minēti Direktīvas 2000/60 4. pantā.

63. Šajā ziņā šīs direktīvas 4. panta 6. punktā ir norādīts, ka ūdenstilpju stāvokļa īslaicīga pasliktināšanās nav šīs direktīvas prasību pārkāpums, ja tās pamatā ir dabīgi cēloņi vai nepārvarama vara, kas ir ārkārtas gadījums vai ko nav varēts pienācīgi paredzēt, it īpaši ārkārtēji plūdi un ilgstošs sausums, vai arī negadījumu izraisīti apstākļi, ko nav varēts pienācīgi paredzēt, ja ir izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi.

64. Citiem vārdiem, šis atbrīvojums tiek piemērots *a posteriori* un attiecas uz neparedzētiem pasliktināšanās gadījumiem. Kā pamatoti ir norādījuši Francijas valdība, ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanās, ko var izraisīt kāda programma vai projekts, pēc definīcijas neiekļaujas šīs tiesību normas piemērošanas jomā.

65. Turklāt Direktīvas 2000/60 4. panta 7. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nepārkāpj šo direktīvu, ja labs gruntsūdeņu stāvoklis, labi ekoloģiskās kvalitātes rādītāji vai – vajadzības gadījumā – labs ekoloģiskais potenciāls nav sasniegts vai virszemes ūdenstilpes vai gruntsūdens tilpes stāvokļa pasliktināšanās nav novērsta jaunu virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību pārveidojumu vai gruntsūdens tilpju līmeņa izmaiņu rezultātā. Dalībvalstis arī nevar tikt vainotas nekādā pārkāpumā, ja pasākumu neizdošanās, kuru mērķis ir bijis novērst virszemes ūdenstilpju stāvokļa pasliktināšanos no izcila uz labu, ir noticis jaunu, noturīgu, cilvēku veiktu darbību rezultātā³⁶.

66. Citiem vārdiem, šī tiesību norma tiek piemērota jauniem pārveidojumiem vai izmaiņām vai jaunām ilgtspējīgas attīstības darbībām, ja ir izpildīti vairāki nosacījumi un kritēriji³⁷ attiecībā uz programmām un projektiem.

67. Tādējādi, ja projekts var negatīvi ietekmēt ūdeni, to var atļaut tikai tad, ja ir izpildīti Direktīvas 2000/60 4. panta 7. punkta a)–d) apakšpunktā paredzētie nosacījumi. Valsts iestādēm, kuru kompetencē ietilpst atļaut projektu, ir pienākums pārbaudīt, lai pirms minētās atļaujas izsniegšanas tiktu izpildīti šie nosacījumi, neskarot iespējamo pārbaudi tiesā³⁸.

³⁵ Skat. šo secinājumu 43. punktu.

³⁶ Spriedums, 2017. gada 1. jūnijs, *Folk* (C-529/15, EU:C:2017:419, 29. punkts).

³⁷ Skat. ģenerālvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumus lietā *Folk* (C-529/15, EU:C:2017:1, 59. punkts).

³⁸ Spriedums, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 75. punkts un tajā minētā judikatūra).

68. Pēc Francijas valdības domām, tas, ka būtu jāņem vērā īslaicīga ietekme īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā un tādējādi varētu pamatot atteikumu atļaut attiecīgo programmu vai projektu, atņemtu Direktīvas 2000/60 4. panta noteikumiem to saskaņotību. Proti, ja programmām un projektiem, kuri var izraisīt virszemes ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos, varētu piešķirt atļauju, par pamatu ņemot šīs direktīvas 4. panta 7. punktu, tās programmas un projektus, kuri izraisa tikai īslaicīgu ietekmi īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā, varētu ar šādu pamatojumu aizliegt, šajos pašos tiesību aktos attiecībā uz tiem neparedzot iespēju piešķirt atļauju izņēmuma kārtā. Šādas interpretācijas rezultātā programmas un projekti, kuri tomēr ir vienīgie, kas var izraisīt attiecīgā virszemes ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos, paradoksālā veidā būtu pakļauti ne tik stingram atļauju režīmam, jo tajā ir paredzētas atkāpes.

69. Es nepiekrītu šādai argumentācijai. Tik tiešām, visas programmas vai projekti ir pakļauti vienam tiesiskajam regulējumam, ja tie var izraisīt attiecīgā virszemes ūdens objekta stāvokļa “pasliktināšanos”. Tādējādi pat programmām un projektiem, kuru ietekme ir īslaicīga, īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā, bet kuri varētu izraisīt šādu pasliktināšanos, varētu piešķirt šādu atkāpi saskaņā ar Direktīvas 2000/60 4. panta 7. punktu.

70. Tādējādi projektiem, kuri īsākā laika posmā var negatīvi ietekmēt virszemes ūdens objekta stāvokli, piemēram, dabiskās vides atjaunošanu, kas ir pozitīvi vides aizsardzībai, varētu izmantot šo atkāpi, un tie varētu tikt šajā kontekstā atļauti.

71. Tiesas sēdē Nīderlandes valdība uzsvēra, ka Direktīvas 2000/60 4. panta 7. punktā paredzētās atkāpes īstenošana rada problēmu dalībvalstīm, it īpaši attiecībā uz saistītajām izmaksām.

72. Tomēr šī direktīva tika iecerēta, lai iespēju robežās izvairītos no ūdenstilpju stāvokļa pasliktināšanās. Šajā ziņā – kā norādīts minētās direktīvas 25. apsvērumā – ir jānosaka vides aizsardzības mērķi, lai nodrošinātu to, ka visā Savienībā ir panākts labs virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu stāvoklis un ka Savienības līmenī tiek novērsta ūdens resursu stāvokļa pasliktināšanās. Šie ambiciozie mērķi obligāti ir saistīti ar izmaksām dalībvalstīm, kuras ir vēl pamatotākas, ņemot vērā pašreizējās klimata pārmaiņas.

73. Visbeidzot iesniedzējtiesa min norādījumu dokumentu, kuru sanāksmes laikā, kas notika Tallinā (Igaunija) 2017. gada 4. un 5. decembrī, apstiprināja Savienības ūdens nozares vadītāji³⁹ un saskaņā ar kuru, “ja ietekme uz ūdenstilpes stāvokli vai potenciālu ir tikai īslaicīga un ir paredzams, ka tas īsā laikā atgriezīsies iepriekšējā līmenī vai nu dabiskā ceļā, vai arī ietekmes mazināšanas pasākumu rezultātā, un nekādas ilgtermiņa negatīvas sekas nav paredzamas, tad šādas svārstības nav uzskatāmas par stāvokļa/potenciāla pasliktināšanos un atbilstības 4. panta 7. punkta nosacījumiem pārbaude nav jāveic. Ja ir sagaidāms, ka ietekme uz ūdenstilpes stāvokli potenciālu būs neatgriezeniska vai ilglaicīga, tad ir jāpārbauda šādu darbību atbilstība 4. panta 7. punkta nosacījumiem”⁴⁰.

74. Francijas, Čehijas un Nīderlandes valdības atsaucas uz šo dokumentu un uzskata, ka apstrīdētā tiesību norma atbilst Direktīvas 2000/60 4. pantam.

³⁹ Šī dokumenta nosaukums ir “Ūdens pamatdirektīvas un Plūdu direktīvas kopējā īstenošanas stratēģija – Norādījumu dokuments Nr. 36 – 4. panta 7. punktā paredzētie izņēmumi attiecībā uz vides aizsardzības mērķiem – Jauni virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību pārveidojumi, gruntsūdens līmeņa izmaiņas vai jaunas, noturīgas, cilvēku veiktas darbības”. To var apskatīt tā dažādajās valodu versijās, izmantojot šādu interneta saiti:

https://circabc.europa.eu/ui/group/9ab5926d-bed4-4322-9aa7-9964bbe8312d/library/ef4bb326-cccf-4f90-a283-7bea542c7e48?p=1&n=10&sort=modified_DESC

⁴⁰ Skat. šā dokumenta 26. un 27. punktu.

75. Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar skaidri formulētu norādījumu, kas ietverts minētajā dokumentā, kura mērķis ir atvieglot šīs direktīvas ieviešanu, tas nav juridiski saistošs un neatspoguļo Komisijas uzskatus, jo tikai Tiesa ir kompetenta sniegt saistošu Savienības tiesību interpretāciju.

76. Kā jau esmu norādījis, jēdziena “pasliktināšanās” definīcija Direktīvas 2000/60 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē neveic nošķiršanu atkarībā no tā, vai pasliktināšanās ir īslaicīga vai ilglaicīga. Vienīgais vērā ņemamais kritērijs programmas vai projekta atļaujas procedūras kontekstā ir tas, ka “pasliktināšanās” šīs tiesību normas izpratnē var vai nevar notikt. Tādējādi es uzskatu, ka minētais dokuments neatspoguļo šīs direktīvas saturu tā, kā to interpretējusi Tiesa.

77. Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto, uzskatu, ka Direktīvas 2000/60 4. pants neļauj dalībvalstīm tad, kad tās vērtē kādas programmas vai konkrēta projekta atbilstību ūdens kvalitātes pasliktināšanās novēršanas mērķim, neņemt vērā īslaicīgu ietekmi īsākā laikposmā bez sekām ilgtermiņā uz virszemes ūdens objekta stāvokli. Kad saistībā ar programmas vai projekta atļaujas procedūru valsts kompetentās iestādes nosaka, ka tas var izraisīt virszemes ūdens objekta stāvokļa “pasliktināšanos” šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē un kā to ir interpretējusi Tiesa, šo programmu vai projektu var atļaut tikai tad, ja ir ievēroti minētās direktīvas 4. panta 7. punkta a)–d) apakšpunktā paredzētie nosacījumi.

V. Secinājumi

78. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Conseil d'État* (Francija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neļauj dalībvalstīm, kad tās izvērtē kādas programmas vai konkrēta projekta saderību ar ūdens kvalitātes pasliktināšanās novēršanas mērķi, neņemt vērā īslaicīgu ietekmi īsākā laika posmā bez sekām ilgtermiņā uz virszemes ūdenstilpju stāvokli. Ja saistībā ar programmas vai projekta atļaujas procedūru valsts kompetentās iestādes nosaka, ka tas var izraisīt virszemes ūdens objekta stāvokļa “pasliktināšanos” šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē un kā to ir interpretējusi Tiesa, šo programmu vai projektu var atļaut tikai tad, ja ir ievēroti visi minētās direktīvas 4. panta 7. punkta a)–d) apakšpunktā paredzētie nosacījumi.